

בריתנו יצחק

המכון לרעיונות כתבי ומאמרי מורינו הרב יצחק ברנד שליט"א

תכלת וקורונה

"לֵאחֹז בְּכַנְפוֹת הָאָרֶץ וַיִּנְעֲרוּ רִשְׁעִים מִמֶּנָּה" (חייב, לח, יג)
המגיפה בזמן קורח • "חדש אסור מן התורה

וכתיב (ישקאל, ח, כו) כִּמְרָאָה אֶבֶן-סֹפִיר דְּמוּת כְּסֵא. **תניא**, היה רבי מאיר אומר: גדול עונשו של לבן יותר מעונשו של תכלת, משל למה הדבר דומה? למלך בשר ודם שאמר לשני עבדיו, לאחד אמר: הבא לי חותם של טיט, ולאחד אמר: הבא לי חותם של זהב, ופשעו שניהם ולא הביאו, איזה מהן עונשו מרובה? הרי אומר: זה שאמר לו הבא לי חותם של טיט ולא הביא. ע"כ.

ומבואר כאן, שאם מבטלים מצוות תכלת, יש עונש על כל העולם כולו, והעצה להיות ניצול מן העונש הוא שיהיו דבוקים בכסא הכבוד תחת כנפי השכינה ע"י לבישת התכלת, כמבואר במדרש ובגמרא הנ"ל.

ויש לשאול, למה בגלל שהיהודי לא הולך עם תכלת יש עונש על כל העולם כולו.

ויש לבאר ע"פ הפסוק (זכריה, ח, כג) כֹּה אָמַר ה' צָב-אוֹת בְּיָמֵינוּ הִהֲמָה אֲשֶׁר יַחְזִיקוּ עֲשֶׂרָה אֲנָשִׁים מְכַל לְשָׁנוֹת הַגּוֹיִם וְהַחֲזִיקוּ בְּכַנְף אִישׁ יְהוּדִי לְאֹמַר גִּלְכָּה עִמָּכֶם כִּי שִׁמְעֵנוּ אֱלֹהִים עִמָּכֶם.

ואמרו חז"ל (מסכת שבת דף לב ע"ב): אמר ריש לקיש: כל הזהיר בציצית זוכה ומשמשין לו שני אלפים ושמונה מאות עבדים, שנאמר (זכריה, ח, כג) כֹּה אָמַר ה' צָב-אוֹת בְּיָמֵינוּ הִהֲמָה אֲשֶׁר יַחְזִיקוּ עֲשֶׂרָה אֲנָשִׁים מְכַל לְשָׁנוֹת הַגּוֹיִם וְהַחֲזִיקוּ בְּכַנְף אִישׁ יְהוּדִי לְאֹמַר גִּלְכָּה עִמָּכֶם וגו'.

ועיי' מלבי"ם (שם) שהכונה על מצוות תכלת, שהגויים יראו שהיהודי מחובר עם הקב"ה ע"י התכלת, והגויים לא יכולים להתחבר עם הקב"ה אלא דרך היהודי, היינו דרך שהיהודי מחובר עם הקב"ה דרך לבישת התכלת, ועי"ז גם הגוי כשתופס את היהודי בצורה כזו יכול הוא להתחבר עם הקב"ה.

פסק השולחן ערוך (או"ח, סי' כד, סעי' ו): גדול עונש המבטל מצות ציצית, ועליו נאמר (חייב, לח, יג) לֵאחֹז בְּכַנְפוֹת הָאָרֶץ וגו' [וַיִּנְעֲרוּ רִשְׁעִים מִמֶּנָּה]. הזהיר במצות ציצית, וזוכה ורואה פני שכינה.

המקור של השו"ע הוא מן **הספרי** (במדבר, פרשת שלח, פסוק קטו): ר' חנינא בן אנטיגנוס אומר כל המקיים מצות ציצית מהו אומר (זכריה, ח, כג) [כֹּה אָמַר ה' צָב-אוֹת] בְּיָמֵינוּ הִהֲמָה אֲשֶׁר יַחְזִיקוּ עֲשֶׂרָה אֲנָשִׁים מְכַל לְשָׁנוֹת הַגּוֹיִם וְהַחֲזִיקוּ בְּכַנְף אִישׁ יְהוּדִי [לְאֹמַר גִּלְכָּה עִמָּכֶם כִּי שִׁמְעֵנוּ אֱלֹהִים עִמָּכֶם]. וכל המבטל מצות כנף אומר (חייב, לח, יג) לֵאחֹז בְּכַנְפוֹת הָאָרֶץ וַיִּנְעֲרוּ רִשְׁעִים מִמֶּנָּה.

מנחות (דף מג ע"ב): רשב"י אומר: כל הזריז במצוה זו – זוכה ומקבל פני שכינה, כתיב הכא (במדבר, טו, לב) וּרְאִיתֶם אֹתוֹ, וכתיב התם (דברים, ו, יג) אֶת-ה' אֱלֹהֶיךָ תִירָא וְאֹתוֹ תַעֲבֹד.

מדרש תהלים (מזמור מו, אות ב [מו, ג]): על-פֶּן לֹא-יִירָא בְּהִמְיֹר אָרֶץ. אמרו בני קרח אל תיראו ביום שעתיד הקדוש ברוך הוא לנער את הארץ, שנאמר (חייב, לח, יג) לֵאחֹז בְּכַנְפוֹת הָאָרֶץ וַיִּנְעֲרוּ רִשְׁעִים מִמֶּנָּה, וכתיב (ישעיה, סה, ח) כִּי-הִנְנִי בּוֹרֵא שָׁמַיִם חֲדָשִׁים וָאָרֶץ חֲדָשָׁה. והיכן הצדיקים עמדו באותה שעה, יהיו דבוקים **בכסא הכבוד** תחת **כנפי השכינה**, שנאמר (דברים, ד, ז) וְאַתֶּם הַדְּבֻקִים בַּה' אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כְּלַכֶּם הַיּוֹם.

המבטל מצוות ציצית, זה בוודאי כולל גם מי שמבטל מצוות תכלת בזמן שנתגלה התכלת, שהרי גם על זה יש עונש, כמבואר **בגמרא מנחות** (דף מג ע"ב): היה ר' מאיר אומר: מה נשתנה תכלת מכל מיני צבעונין? מפני שהתכלת דומה לים וים דומה לרקיע ורקיע **לכסא הכבוד**, שנאמר (שמות, כד, י) וְתַחַת רַגְלָיו כִּמְעָשָׁה לְבֵנַת הַסָּפִיר וְכַעֲצֵם הַשָּׁמַיִם לְטָהָר,

"חדש אסור מן התורה"

למה כעת רוב רובם של עם ישראל לא הולך עם תכלת [ארגמון קחה קוצים, פורפורה ביונית; ומורקס בלטינית. ולא הדיונון שטען האדמו"ר מרדזין], אחרי שכבר כשלושים שנה נתגלה התכלת, ויש על זה הרבה ראיות חזקות נע"י במאמר שלנו "בכף איש יהודי", ורבים מאמרים על התכלת שנמצאים באוצר החכמה, ובעיקר ספר "משיכיר" וספר "חותם של זהב" וספר "לולאות תכלת"].

הנה כל מי שמתמצא בענין, יודע שעיקר הסיבה הוא שלא רוצים לשנות מה שהיה נהוג בזמן הקודם. יש אומרים זה מפורש, ויש שמחפשים סברות רחוקות לומר שאין זה התכלת, או שלא נוהג תכלת בזמננו.

ורבים מתבססים על גדולי דור בדורות שעברו שדחו את הדיונון של האדמו"ר מראדזין, ע"י קובץ תשובות (סי' 3) וילקוט יוסף (הלכות לילית, סי' 5 הערות 3), ופסקי תשובות (סי' 3 הערה 2). אף שאין לזה שייכות כלל, שהדיונון הוא לא חלזון, והצבע לא בא כלל ממנו אלא משחיקת ברזל, ואילו הארגמן קחה קוצים הוא חלזון והצבע בא ממנו. אבל למעשה כל אלו יודעים או עכ"פ חוששים שזה כן התכלת ושכן נוהג היום תכלת, או עכ"פ אילו רצו היו יכולים לברר אבל אינם רוצים לברר, אלא לא רוצים לשנות את המנהג, בבחינת "חדש אסור מן התורה", או נוסחאות אחרים על הכיוון הזה, ואף שזה נוסחא של החתם סופר שלחם נגד הרפורמים ודעימיה, ולא כיוון ח"ו לבטל מצוות מן התורה, והרי הוא שחזק הקרבות קרבות בזמן הזה לפני ביאת המשיח (נ"י תשובתו י"ד סי' רנ"ו), מ"מ חושבים שכך צריך להתנהג תמיד כמו שנהגו תמיד.

ובעת השאלה, שיש גזירות נוראות על חיוב בידוד וביטול עסקים, וכל מיני הנהגות קשות, אי"צ להאריך בזה, ולכאורה למה צריך להתנהג כך, הרי לפני כמה שבועות לא נהגו כך, ולמה לא נאמר בענין זה "חדש אסור מן התורה", ואנו ממשיכים כמו מקודם. אלא מכיון שכל העולם השתנה, והמצב הנוכחי מחייב להתנהג אחרת, צריך להתנהג אחרת לפי צורך המצב. וממילא אפשר להבין, שגם זה לענין מצוות ציצית, שכל זמן שלא נתגלה התכלת, מתקיים מצוות ציצית ע"י לבן לבד, וברגע שנתגלה מצוות תכלת ואפשר לקיים, חל החיוב גם על התכלת, וממילא גם העונש על מי שמבטל.

בוודאי יש עוד הרבה תיקונים שצריך לעשות, אבל כתבנו כאן את הדבר שמבואר בחז"ל מפורש שיש בעקבות חטא זה גזירה על כל העולם כולו.

הקב"ה יראה לנו את הדרך לחזור בתשובה ויגאלנו גאולה שלימה במהרה.

וא"כ יוצא, שהיהודי יכול לתקן את כל אומות העולם ע"י לבישת התכלת, שכולם יכירו שיש בורא עולם, ושעם ישראל הוא העם הנבחר ודרך עם ישראל הם יכולים להתקרב להקב"ה.

אולם כל זה כשהישראל הולך עם תכלת, אבל כשהישראל לא הולך עם תכלת, האומות העולם לא מגיעים לידי תיקון, וממילא חל העונש על כל האומות וכולל על עם ישראל שהם לא מקיימים המצוות כמו שצריך וגם לא מתקנים את אומות העולם בזמן שהיו יכולים. ויתכן שזה אחד מן היסודות של המגיפה הנוראה שהתפשטה כעת בכל העולם כולו.

המגיפה בזמן קורח

פרשת קרח (במדבר, ח' ו') וילנו כל עדת בני ישראל ממחרת על משה ועל אהרן לאמר אתם הַמִּתְקַדְּשִׁים אֶת עַם ה': (י"א) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אֶהֱרֹן קַח אֶת הַמִּחָתָה וְתֵן עָלֶיהָ אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ וְשִׁים קִטְרֹת וְהוֹלֵךְ מִהֲרָה אֶל הָעֵדָה וְכַפֵּר עֲלֵיהֶם כִּי יֵצֵא הַקֶּצֶף מִלִּפְנֵי ה' הַחַל הַנֶּגֶף.

סיבת המגיפה היתה בגלל שהתלוננו וטענו שמשה רבינו ואהרן הכהן גרמו שהקב"ה יהרוג ר"נ ראשי סנהדרין, [נע"י בנצי"ב שלא היו מתלוננים על הריגת דתן ואבירם, אלא על מאתיים וחמישים ראשי סנהדרין, שהיו קדושי עליון, ורצו להתקרב להקב"ה דרך קטורת].

סיבת החטא של חלק אלו ר"נ ראשי סנהדרין התחיל, משום שלא רצו לקיים מצוות תכלת, ע"פ דרך שמשה רבינו אמר, ועי"ז הגיעו לכפור בכל נבואת משה רבינו, כמ"ש רש"י (במדבר, פרשת קרח, טז, ח') מזה עשה, עמד וכנס מאתים חמישים ראשי סנהדראות, רובן משבט ראובן שכיניו, והם אליצור בן שדיאור וחביריו וכיוצא בו, שנאמר (במדבר, טז, 3) נְשִׂאִי עֵדָה קְרָאִי מוֹעֵד, ולהלן הוא אומר (במדבר, ח', טז) אֵלֶּה קְרֹאֵי הָעֵדָה, והלבישן טליתות שכולן תכלת. באו ועמדו לפני משה. אמרו לו טלית שכולה של תכלת חייבת בציצית או פטורה. אמר להם חייבת. התחילו לשחק עליו, אפשר טלית של מין אחר חוט אחד של תכלת פטורה, זו שכולה תכלת לא תפטור את עצמה.

ואחר שקיבלו ר"נ ראשי סנהדרין העונש, עם ישראל לא היה מוכן להבין גודל החטא של אלו ר"נ ראשי סנהדראות, והתלוננו, ונענשו עונש חמור על זה, שמתו כארבע עשרה אלף ושבע מאות יהודים במגיפה.

וא"כ גם שורש המגיפה היתה בגלל ביטול מצוות תכלת.

ניתן להשיג את הגליונות גם באתר 'בריתי יצחק'
וכן בדואר אלקטרוני TALMIDIM2@GMAIL.COM

נכתב בעז"ה ע"י מורינו הרב שליט"א
כ"ב אדר תש"פ